

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Farklı Gelişmişlik Düzeylerindeki Alanya-Erdek-Kalecik'te Halkın Turizm Algısı ve Turizme Desteği*

Murat ÖZDAMAR**^a, A.Celil ÇAKICI^b

^a Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, MERSİN, E-posta: muratozdamar@mersin.edu.tr, ORCID: ORCID: 0000-0002-9192-1969

^b Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, MERSİN, E-posta: celilc@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-9192-1969

Öz

Turizm faaliyetlerinin bölgelere sağladığı katkılar ile birlikte bölge halkının da turizme bakışlarının ve algılarının belirlenmesi önemlidir. Halkın turistlere karşı sergileyecekleri tavır ve davranışlarının tartışılması bölge turizminin geleceği için önemlidir. Bölge turizminin gelişmişlik seviyesi halkın algısını etkilemekte ve halkın turizme desteğini farklılaştırmaktadır. Çalışmada turizm açısından farklı gelişmişlik düzeyindeki Kalecik, Alanya ve Erdek'te yaşayan halkın turizm algısı ve turizme desteklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anket, 20-69 yaş aralığındaki ilçe halkının yaş ve cinsiyet dağılımı dikkate alınarak kota örneklemesine göre uygulanmıştır. Analizlerde frekans, tek yönlü varyans ve regresyon analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre algılanan olumlu ekonomik ve sosyo-kültürel etkiler, turizme destek olma düşüncesini üç ilçede de olumlu yönde etkilemektedir. Olumlu çevresel algılar ise, Kalecik ve Erdek'te olumlu bir etkiye sahiptir. Algılanan olumsuz ekonomik etkiler, turizme verilecek desteği Erdek'te etkilemez iken Kalecik'te olumsuz, Alanya'da olumlu yönde etkilemektedir. Olumsuz çevresel etkiler turizme verilebilecek desteği hiçbir şekilde etkilememekle birlikte, olumlu çevresel algılar Alanya hariç Kalecik ve Erdek'te olumlu yönde etkilemektedir.

Public Perception and Support to Tourism in Alanya-Erdek-Kalecik at Different Levels of Development

Abstract

It's important to determine the views and perceptions of local people in tourism along with the contributions of tourism activities to the regions. Discussing the attitudes and behaviors of the people towards tourists is important for the future of regional tourism. The level of development of regional tourism affects the public perception and differentiates the public support for tourism. This study is aimed to determine the perception and support to tourism of people from three destinations (Kalecik, Alanya and Erdek) at different development stages in terms of tourism. The survey was conducted according to the quota sampling, taking the age and gender distribution of Alanya, Erdek and Kalecik people between the ages of 20-69 into consideration. Frequency, one-way analysis of variance (ANOVA) and regression analysis were used in the analysis. Perceived positive economic and socio-cultural effects influence the idea of supporting tourism positively in all three destinations. Positive environmental perceptions have a positive effect in Kalecik and Erdek, apart from Alanya. Perceived negative economic effects do not affect Erdek, while Kalecik is affected negatively and Alanya, interestingly, positively. Although negative environmental impacts do not affect the support to tourism in any way, positive environmental perceptions affect Kalecik and Erdek positively, except Alanya.

Keywords: Effects Of Tourism, Local People's Perception Of Tourism, Support To Tourism.

JEL CODE: M31

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 26.04.2021

Birinci Düzeltme : 16.06.2021

İkinci Düzeltme : 01. 07. 2021

Kabul : 05.10.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Özdamar, M. & Çakıcı, A. C. (2021). Farklı Gelişmişlik Düzeylerindeki Alanya-Erdek-Kalecik'te Halkın Turizm Algısı ve Turizme Desteği, Turizm Akademik Dergisi, 8 (2), 173-190.

* Bu çalışmada veri toplama süreci 01 Temmuz-31 Ağustos 2018 tarihlerinde tamamlanmış olup Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir.

** Sorumlu yazar e-posta: muratozdamar@mersin.edu.tr

GİRİŞ

Turistik destinasyonlarda turizm gelişimine paralel olarak turizmden öncelikle bölgelerde yaşayan yerel halk etkilenmektedir. Yerel halk, bu gelişmelerden dolayı zamanla birtakım olumlu veya olumsuz durumlar ile karşılaşabilmektedir. Böylece turizme karşı bir bilinç, hatta bir tutum da gelişebilmektedir. Toplumların sahip oldukları turizm bilinci, destinasyonun turizm gelişimi süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Çevik, Saçılık & Toptaş, 2018: 357). Yerel halk, turizmin gelişimi ile birlikte yaşamında olumlu ya da olumsuz etkiler hissedebilmektedir (Türker & Türker, 2014: 82). Halkın turizme dönük olumlu bir tutumunun veya desteğinin bulunmadığı bölgelerde turizmin yeteri kadar gelişme göstermemiş olduğu birçok çalışmada (Long, Perdue & Allen, 1990; Ap, 1992; Brunt & Courtney, 1999; Tosun, 2002; Harrill, 2004; Jurowski & Gürsoy, 2004; Lee, Li & Kim, 2007; Chuang, 2010; Moyle, 2010; Çelikkanat, 2015; Erdem, 2017) ortaya konulmuştur. Böylece bu bölgelerde sürdürülebilir bir turizm gelişiminin de sağlanamadığı söylenebilir.

Turizmin yerel halka ekonomik fayda sağlaması, yeni istihdam olanakları yaratması, bölgeyi alt ve üst yapı olanakları bakımından geliştirmesi gibi olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle özellikle turizm faaliyetlerinin henüz yeni gelişmeye başladığı bölgelerde yerel halkın turizm faaliyetlerini desteklediği görülmektedir. İlk dönemlerde bu toplumlarda daha sonra ortaya çıkması olası ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel maliyetler başlangıçta göz ardı edilebilmektedir. Turizmin olumsuz etkilerinin zamanla ortaya çıkmasından dolayı halkın turizme karşı algıları zamanla değişebilmekte ve olumsuz bir eğilime girebilmektedir. Daha sonraki dönemlerde yerel halk, turizme şüphe ile bakmaya başlayabilmektedir (Sheldon & Abenoja, 2001; Horn & Simmons, 2002; Ramchander, 2004).

Dünyada yaşanan Covid 19 pandemisinden sonra, turizmin tüm dünya için olduğu gibi Türkiye için de gün geçtikçe önemini artıran bir sektör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, turizm açısından farklı gelişmişlik düzeylerinde olan üç ilçede (Alanya, Erdek ve Kalecik) yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algısı ile turizme ilişkin desteklerinin belirlenmesidir. Ayrıca turizme yönelik yerel halkın tutumunun, bölgede turizmin gelişmesine olan desteği etkilemediğinin de ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırmanın turizm açısından farklı gelişmişlik düzeylerindeki üç ayrı ilçede yapılmış olması, alanyazına önemli bir katkı sağlamaktadır. Uygulama açısından ele alındığında ise yerel halkın turizmle ilgili algılarını öğrenmeye yönelik yapılan çalışmada elde edilen sonuçların ışığında yerel yönetimlere, turizm yatırımcılarına ve turizm planlamacılarına önemli katkılar sunabilme potansiyelinde olduğu da değerlendirilmektedir.

LİTERATÜR VE HİPOTEZLER

Turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel bakımdan olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu bilinmektedir. Turizmin gelişimiyle birlikte ekonomik getiriler artmaktadır. Bu durum ülkelerde ulaşım, tarım, inşaat, konaklama, yiyecek-içecek ve diğer hizmet sektörlerini doğrudan ya da dolaylı etkilemektedir (Soukiazis & Proença, 2008). Turizm, istihdam yaratmakta ve ülkelere döviz girdisi sağlamaktadır. Bu durum turizmi, ülkeler için daha da önemli hale getirmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak diğer sektörlerdeki istihdam azalışına karşın turizm sektörü en az istihdam azalışının yaşanacağı sektörlerin başında gelmektedir (Bozgeyik & Yoloğlu, 2015). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına yönelik çalışmalarda genellikle ekonomik etkiler üzerinde durulmuştur (Pizam, 1978; Getz, 1986; Perdue, Long, Allen, 1990, Akiş Peristianis & Warner, 1996; Jurowski, Uysal & Williams, 1997; Roney, 2011).

Turizm sadece ekonomik etkileri ile ele alınacak bir sektör değildir. Olumlu/olumsuz sosyo-kültürel etkilerinden (Gürsoy & Rutherford, 2004) de söz etmek mümkündür. Turizm yoluyla etkileşim sürecinde ve sonrasında yerel halk ve turistlerin davranışlarında, yaşam tarzlarında, dünyaya bakış açılarında, turizme ve/veya turiste bakışlarında ve turizm olayını yorumlamalarında çeşitli değişiklikler meydana gelebilmektedir (Doğan, 2004: 79). Turizmin gelişimine bağlı olarak olumlu/olumsuz sosyo-kültürel etkiler çeşitli araştırmacılar (Jafari, 1974; Brunt & Courtney, 1999; Smith & Brent 2001; Doğan, 2004; Wall & Mathieson, 2006; Okuyucu, 2016; Avcıkurt, 2017) tarafından ortaya konulmuştur.

Turizm, çevresel açıdan avantajlar yaratabilir ancak önlemler alınmazsa çevresel tahribatlara yol açabilecek potansiyeldedir (Roney, 2011). Genel olarak ekonomik açıdan yaklaşım, çevresel olumsuz etkilerin göz ardı edilmesine de sebep olabilmektedir. Günümüzde sosyo-kültürel ve doğal kaynakların korunmasını kapsayan sürdürülebilir turizm ve kalkınma yaklaşımının temelinde, turizm politikalarının geliştirilmesinin önemli olduğu kabul edilmektedir (İnan, 2009). Sonuç olarak turizmin çevresel etkilerine bütüncül açıdan yaklaşılması gereği ortadadır. Turizmin olumlu/olumsuz çevresel etkileri araştırmacılar (Garg, 2002; Doğan, 2004; Wall & Mathieson, 2006; Stelios & Melisidou, 2010; Roney, 2011; Okuyucu, 2016; Avcıkurt, 2017; Karacaoğlu, 2017) tarafından ortaya konmuştur.

Turizm alanyazında yerel halkın turizm etkilerine dair algılarının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Halkın demografik özellikleri, bölgenin turizm gelişmişlik düzeyi, halkın yaşadığı yerlerin turizm bölgelerine uzaklığı, bölgedeki yaşam süresi, turizme ekonomik bağlılık, destinasyonun yaşam döngüsü gibi faktörler yerel halkın turizme karşı tutumlarını etkilemektedir

(Ekici, 2013:49). Bu faktörlerden farklı olarak yerel halkın turizme ilişkin algılarını, yaşadığı yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterdiği de düşünülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunluğunun araştırmaların yapıldığı destinasyonlarda ilk defa yapıldığı ve zaman içerisinde tekrarlanmadığı da tespit edilmiştir (Doxey, 1975; Pizam, 1978; Lankford & Howard, 1994; Lawson, Williams, Young & Cossens, 1998; Weaver & Lawton, 2001; Hovinen, 2002; Andriotis, 2005; Nunkoo & Ramkissoon, 2010). Bazı araştırmaların sonrasında ise yerel halkın turizm algısına ilişkin modeller oluşturulmuştur (Ko & Stewart, 2002; Gürsoy, Chi & Dyer, 2010; Vargas-Sanchez, Plaza-Mejia & Porras-Bueno, 2011). Fakat yapılan araştırmaların büyük bir kısmında turizm sektörünün geliştiği bölgelerde ekonomik katkılar başta olmak üzere sağladığı çeşitli olumlu etkiler nedeniyle, yerel halk tarafından desteklendiği belirtilmektedir. Zaman geçtikçe turizmin bölgedeki gelişimine bağlı olarak yerel halkın turizme karşı algılarının ekonomik değerlerden sosyo-ekonomik ve çevresel değerlere doğru kaydığı tespiti de yapılmıştır (McCool & Martin, 1994; Andereck, Valentine, Knopf & Vogt, 2005).

Turizmin gelişmesiyle birlikte ekonomik etkilerin daha çok olumlu yönde algılandığına dair çok sayıda araştırma (Dyer, Gürsoy & Sharma, 2007; Bagri & Kala, 2016; Ateş, 2016; Işık & Turan, 2018) vardır. Bu algılamaların, doğal olarak yaşanan yerdeki turizmin gelişmişlik seviyesine bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₁: Yerel halkın turizmin ekonomik etkilerine ilişkin algısı, yaşadığı yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir.

Sadece ekonomik bir faaliyet olmayan turizm, halkın sosyo-kültürel yaşamını da etkileyebilmektedir. Turizmin; halkın yaşam kalitesini artırdığı (Faulkner & Tideswell, 1997), yerel halka eşsiz deneyimler sunduğu ve halkın turizmin geleneksel kültürü değiştirdiğini kabul etmedikleri (Boğan ve Saruışık, 2016), turizmin sosyal yaşamı zenginleştirdiği (Gjerald, 2005), sosyal yaşamı iyileştirdiği (Okech, 2010) ve hatta turizmdeki yavaşlamanın yerel halkın yararlandığı sosyal imkânların da azalmasına neden olduğu (Canavan, 2013) belirtilmektedir. Diğer taraftan aile yapılarında olumsuz değişikliklere yol açtığı (Kariel & Kariel, 1982; Mbaiwa, 2004), ırkçılığın ve suç oranlarının arttığı ve dilde bozulmaların yaşandığına (Mbaiwa, 2004) dair bulgular da söz konusudur. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotez geliştirilebilmektedir.

H₂: Yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algısı, yaşadığı yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir.

Algılanan etkileri ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerle sınırlı olmayan turizmin çevre üzerinde etkileri de söz konusudur. Turizmin trafik tıkanıklığı (Brunt & Courtney, 1999), doğanın kirlenmesi (Tyrell & Spaulding, 1984) ve çöp birikintisine (Tyrell & Spaulding, 1984) yol açtığına dair bulgular söz konusudur. Ayrıca rekreatif alanlar ve parklardaki turist yoğunluğundan yerel halkın şikayetçi olduğu (Jurowski & Gürsoy, 2004) ve turizmin yarattığı çevresel sorunlardan dolayı yerel halkın kaygılı olduğuna (Snaith & Haley, 1999) ilişkin ampirik bulgular mevcuttur. Buna karşın görünümlü kirliliği, trafik yoğunluğu ve aşırı yapılaşma gibi çevresel bozunumların turizmden kaynaklandığı görüşüne katılmayan yerel halkın olduğunu vurgulayan çalışmalar (Boğan ve Saruışık, 2016) da bulunmaktadır. Dolayısıyla aşağıdaki hipotez ileri sürülebilmektedir.

H₃: Yerel halkın turizmin çevresel etkilerine ilişkin algısı, yaşadığı yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir.

Bölge halkının turizme vereceği destek, turizmin halkın ekonomik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama derecesine bağlıdır (Ap, 1992). Bu doğrultuda turizmin gelişiminden bölge halkı ne kadar memnun ise, o derecede turizmin gelişimine desteklemektedir (Ko & Stewart, 2002; Vargas-Sanchez ve ark., 2009; Ekici & Çizel, 2014). Ancak turizm gelişiminin yaratacağı çevresel sorunlardan dolayı, yerel halk olumsuz tavır geliştirmektedir (Snaith & Haley, 1999). Turizmin algılanan olumsuz etkileri ile turizm gelişimine destek arasındaki ters yönlü bir ilişki olduğu ileri sürülmektedir (Vargas-Sanchez ve ark., 2009). Bu açıklamalara bağlı olarak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₄: Yerel halkın turizme desteği, yaşadığı yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterir.

Turizmin gelişmesiyle algılanan pozitif ekonomik etkilerin, halkın turizm gelişimine karşı tutumunu belirleyen kilit bir değişken olduğu birçok araştırmanın (Dyer ve ark., 2007; Nunkoo & Ramkissoon, 2010; Boğan & Saruışık, 2016; Çevik, Saçılık, Toptaş, 2018) bulguları arasındadır. Bununla birlikte özellikle kitle turizminin olası ekonomik, sosyal ve çevresel olumsuz etkileri hissedilmeye başlandığında yerel halk turizme karşı olumsuz bir tavır geliştirebilir (Akova, 2006; Okuyucu & Somuncu, 2012). Yerel halkın turizmin sonuçlarına ilişkin algılarının turizme verecekleri desteği de etkilemesi (Çelikkat, 2015) kaçınılmazdır. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotez ileri sürülebilir.

H₅: Yaşanan yerin turizmdeki gelişmişlik düzeyine bağlı olarak yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algısı, turizmin gelişimine verdiği desteği farklı şekilde etkiler.

YÖNTEM

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler alanyazına bağlı olarak geliştirilen anket ile toplanmıştır. Turizmin yerel halk tarafından algılanan olumlu ve olumsuz ekonomik, sosyal/kültürel ve çevresel etkilerinin belirlenmesinde; Kim, Uysal ve Sirgy'in (2013) geliştirdiği 31 maddeli ölçekten yararlanılmıştır. Ekonomik olumlu etkiler içinde yer alan "Yerel yönetimler döviz geliri elde eder (*Local government generates foreign exchanges*)" maddesi, Türkiye bağlamına uymadığı için ölçekten çıkarılarak 30 maddeli olarak kullanılmıştır. Halkın turizme desteği, Oviedo-Garcia, Castellanos-Verdugo ve Martin-Ruiz'in (2008) çalışmasında bulunan 4 maddeli bir ölçek ile tespit edilmiştir. Ölçek maddelerinin tepki kategorileri 1: Kesinlikle katılmıyorum.....5: Kesinlikle katılıyorum şeklinde 5'li Likert derecelemesine göre yapılmıştır. Taslak anket, arka arkaya iki kez ön teste tabi tutulmuştur. Ön test sonucunda ankete son hali verilmiştir. Çalışmaya ait veriler 01 Temmuz-31 Ağustos 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edildiğinden çalışmanın yapılabilmesi için etik kurulu onayına başvurulmamıştır.

Evren-Örneklem

edilmiştir.

1980'li yıllardan günümüze kadar Türkiye'de kıyı bölgelerinde kitle turizmi hızlı bir artış yaşamıştır. Bu bölgelerin başında Akdeniz'in önemli destinasyonları yer almaktadır. Birçok plaj, koy, mağara, yayla ve ormanlık saha bulunan Alanya'ya ilk yabancı turistlerin 1926 yılında geldiği ifade edilmiştir. Sahip olduğu tarihi ve doğal turizm kaynakları ile Alanya 1960 yıllardan sonra dikkat çekmiştir. Ancak Alanya'da turizmin ilk başlangıç zamanı olarak 1948-1955 yılları kabul görmektedir (Doğan, Üngüren & Yelgen, 2010: 83). Yeni turizm işletmeleri ile hızla artan dış turizm talepleri karşılanmıştır. Ayrıca ikincil konut bölgeleri de geliştirilerek iç turizm de yaygınlaştırılmıştır (Eren, 2009: 78). Alanya 1970'li yıllarda birkaç turistik motel ve bini geçmeyen turistik yatak kapasitesine sahiptir. 1982 yılında turizm teşvik yasasının çıkarılmasıyla birlikte ilçe turizm bölgesi olarak ilan edilmiştir. Bunun sonucunda ilçede turistik yatırımlar hız kazanmıştır (Doğan ve ark., 2010; Demir, 2015:29). Diğer sektörlerde gerçekleştirilen yatırımlarla, Alanya bugün Türkiye'nin en önemli turizm merkezidir. İlçede son yıllarda ağırlıklı olarak Almanya, Hollanda ve İskandinav ülkelerinden nüfus göçü de yaşanmaktadır (Eren, 2009). Tablo 1'deki veriler Alanya'nın, Erdek ve Kalecik'e kıyasla açık ara turizm bakımından en gelişmiş ilçe olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo-1. Kalecik-Alanya-Erdek İlçelerinin Turizm-Nüfus-Eğitim İstatistikleri

	Kalecik	Alanya	Erdek	
Turizm işletmesi belgeli otel sayısı (2021)	---	503	139	
Turizm işletmesi belgeli yatak sayısı (2021)	---	152.385	10.928	
Seyahat acentası sayısı	---	370	1	
En yakın havalimanına mesafe (km)	56	40	169	
Tescil edilmiş sit alanı sayısı	1	2	5	
Turizm merkezi sayısı	---	10	1	
Tarihi-turistik ören yeri sayısı	---	4	2	
Turist sayısı	2017	2.722.620	8.657	
	2018	4.227.248	9.707	
	2019	5.059.057	15.293	
Nüfus	2015	13.388	291.643	32.899
	2016	13.251	294.558	32.477
	2017	12.987	299.464	32.317
	2018	13.450	312.319	32.963
	2019	13,234	327.503	32.120
2020	12.941	333.104	32.319	

Araştırmanın evrenini, turizm açısından farklı gelişmişlik düzeylerindeki ilçelerde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Bu amaçla; Kalecik (Ankara) turizm gelişiminin başında, Alanya (Antalya) olgunluk ve Erdek (Balıkesir) düşme/yeniden canlanma aşamasında oldukları kabul edilmiştir. Üç ilçe merkezinde yaşayan 20-69 yaş arası yerel halk çalışma evreni olarak tarif

Kalecik'in ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Ekonomik faaliyet çeşitliliği azdır. İlçe Ankara'ya yakın olmasından dolayı göç veren bir yapıdadır. Kızılırmak Nehri çevresinde kurulmuş olması sebebiyle Kalecik'in ekonomik faaliyetleri de doğa koşullarına bağlıdır. Bölgede tarım gelişirken bulunduğu konum itibari ile de küçükbaş hayvancılık ta gelişme göstermiştir. Günümüze kadar ekonomik faaliyetlerde

çok fazla bir değişme olmamıştır. İlçede hala tarım ve hayvancılık (%76) ekonomik anlamda ön plandadır. İlçede sanayi çok gelişmemiş olmakla beraber, bulunan sanayi kuruluşları da tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır (Yeşil, 2019:70). Tablo 2'deki veriler de Alanya'nın gelişmiş bir ilçe olduğunu teyit etmektedir. Alanya 2017 yılı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksine göre 53.sıradadır ve en gelişmiş ilçeler arasında yer almaktadır.

Erdek Belediyesi'nin hazırlamış olduğu 2016 Yılı Faaliyet Raporuna göre ilçe halkının ana geçim kaynağı %64'lük dilim ile tarımdır. İlçede hayvancılık da önemli bir geçim kaynağıdır (Çözeli, 2019:104). Turizm ise ikinci geçim kaynağı olmakla birlikte aynı zamanda da Türkiye'nin turizmin öncüsü olan destinasyonlardandır. 1970 ile 1980 yılları arasında Türkiye'nin yaz aylarında en çok turizm hareketinin yaşandığı destinasyondur. Yaz aylarında yerel nüfus üç katına

hipleri yaz aylarında 4-5 ay boyunca tatillerini burada geçirmektedirler. Erdek, sahip olduğu iklimi ve doğal güzellikleri ile önemli turizm olmakla birlikte, yanlış turizm politikaları ve uygulamaları sonucu ilçede istenilen turizm gelişimi sürdürülememiştir. Yine de yıl içerisinde yeteri kadar olmasa da yabancı turistler tatillerini ilçede geçirmektedir. Tablo 1'de görüldüğü üzere Alanya ile kıyaslandığında son derece düşük turist sayısına sahiptir. İlçenin nüfusu da çok değişmemiş, 2017 yılı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksine göre ikinci grupta yer almakta ve Türkiye'deki tüm ilçeler sıralamasında 224. sırada bulunmaktadır.

Çalışmada Kalecik, turizm açısından gelişmemiş turizm destinasyonu olarak ele alınmıştır. Daha önce Eralp (1974), turizmin yerli halk üzerindeki etkisiyle ilgili Kalecik ve Erdek ilçelerinde karşılaştırmalı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmadan yola çıkarak

Tablo 2. İlçelerin 2004 Yılı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

	Alanya	Erdek	Kalecik
Nüfus	257.671 (30)	32.020 (431)	24.738 (452)
Şehirleşme oranı (%)	34,29 (566)	58,17 (205)	48,37 (321)
Nüfus artış (%)	68,86 (6)	18,74 (209)	7,33 (381)
Nüfus yoğunluğu	161 (114)	96 (203)	18 (780)
Nüfus bağımlılık oranı (%)	40,48 (846)	44,60 (813)	60,65 (352)
Ortalama hane halkı büyüklüğü	4,11 (651)	3,32 (850)	4,98 (429)
Tarım sektöründe çalışanlar oranı (%)	48,17 (744)	54,71 (709)	76,40 (397)
Sanayi sektöründe çalışanlar oranı (%)	4,61 (377)	4,81 (361)	3,75 (447)
Hizmetler sektöründe çalışanlar oranı (%)	47,23 (78)	40,48 (116)	19,85 (443)
İşsizlik oranı (%)	6,13 (345)	5,40 (401)	3,64 (628)
Okuryazar oranı (%)	93,77 (25)	92,08 (76)	88,16 (252)
Bebek ölüm oranı (‰)	29,45 (704)	36,10 (527)	40,72 (393)
Fert başına genel bütçe geliri (bin TL)	558.996 (14)	133,07 (104)	33,315 (465)
Vergi gelirlerinin ülke içindeki payı (%)	0,13729 (51)	0,0235 (177)	0,0043 (479)
Tarımsal üretimin ülke içindeki payı (%)	0,60572 (17)	0,0381 (484)	0,1631 (185)

çıkılmaktadır (Eralp, 1974). Erdek o yıllarda bölgeye ilk Alman gruplarının geldiği ve turların düzenlendiği yerdir. Yerel halk, artan talebi karşılamak için evlerini yaz aylarında pansiyona çevirmişlerdir. Aynı dönemlerde ilçede yiyecek-içecek ve eğlence tesislerinin sayıları da artmaktadır. O dönemlerde ekonomisi tarım, hayvancılık ve ormana bağlı olan Erdek için turizm ekonomik açıdan oldukça ilgi çeken bir sektör olmuştur (Eralp, 1974). Kısa sürede hızlı turizm talep artışının yaşandığı ilçede artan talebi karşılamak için turizm yatırımları da artmıştır. Türkiye'nin ilk turizm işletme belgelerinin bir kaçı Erdek'teki yerel yatırımcılar tarafından alınmıştır. O dönemde açılan birçok konaklama tesisi halen aynı işletme sahipleri tarafından faaliyetlerine devam etmektedir. Ancak bu tesislerin günümüzdeki gelişen ve değişen turizm talebinin ihtiyaçlarına ve isteklerine cevap verecek nitelikte olmadıkları söylenebilir. İlçede ikincil konutların sayısı da oldukça fazladır. Konut sa-

geçen süre içerisindeki algı değişimlerinin ölçülmesi ve günümüzdeki turizm-yerel halk ilişkisinin tespit edilmesi gerekliliği düşünülmüştür. Veri toplama amaçlı ilçeye gidildiğinde yerel yönetim yetkilileri ile yapılan görüşmelerde¹; ilçe yerel yönetiminin, birçok turizm projesini geliştirerek ilçelerinde kırsal ve eko-turizmi geliştirme çabası içerisinde oldukları görülmüştür. Özellikle eski tarihi yapıları aslına uygun tarzda günümüz modern mimarisi ile restore ederek günümüze kazandırmak istemektedirler. Bölgelerinde yetişen tarım ürünlerini işleyerek turistik ürün haline getirmeyi düşünmektedirler. Ayrıca bu tesislerin işletilmesini de kadınlara bırakarak turizmde daha çok kadın istihdamını düşündüklerini de belirtmektedirler. Elde edilen bulgular ve Tablo 1 ve 2'deki istatistiklerin de destekle-

¹ Kalecik'ten veriler 01-15.07.2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu süreçte, o tarihteki belediye başkanı Filiz Ulusoy ile görüşülmüştür.

diği gibi, Kalecik henüz bir turizm destinasyonu olmadığı ancak çaba gösterdiği söz konusudur. Kalecik 2017 yılı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksine göre 348.sırada kendine yer bulmuştur. Bu sıralama ile gelişmişlik bakımından üçüncü grup ilçeler arasında bulunmaktadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni, turizme destektir. Yerel halkın turizme destek ölçeğine özel bu üç

Son şekli verilen anket, ilçe merkezlerinde sürekli ikamet eden, 20-69 yaş aralığındaki yerel halka 01.07-31.08.2018 tarihleri arasında, araştırmacının kendisi tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Toplamda 1412 anket sayısına ulaşılmakla birlikte, 95 anket ilk etapta elenmiştir. Ardından her üç ilçe için ayrı ayrı kayıp veri ve çoklu sapan analizleri yapılmış ve toplamda 83 anket

Tablo 3. İlçelerde Turizmin Algılanan Etkileri ve Turizme Destek Ölçeği Güvenirlik Analizi Sonuçları

		N	MS	ALFA	MTK	-MTK	ÇRK	X	ss
EP	K	420	9	0	0,855-0,898	YOK	0,8370-0,941	4,36	0,79
	A	393	9	0,898	0,508-0,766	YOK	0,335-0,714	4,2	0,67
	E	422	9	0,918	0,608-0,778	YOK	0,515-0,827	4,48	0,53
EN	K	420	3	0,985	0,965-0,973	YOK	0,932-0,947	4,45	0,85
	A	393	3	0,861	0,688-0,783	YOK	0,478-0,619	4,34	0,72
	E	422	3	0,932	0,814-0,895	YOK	0,666-0,824	4,52	0,67
SKP	K	420	6	0,932	0,763-0,845	YOK	0,662-0,868	3,97	0,84
	A	393	6	0,879	0,669-0,728	YOK	0,505-0,644	4,0	0,83
	E	422	6	0,817	0,492-0,650	YOK	0,339-0,652	4,17	0,59
SKN	K	420	3	0,962	0,901-0,637	YOK	0,817-0,880	3,57	1,11
	A	393	3	0,881	0,738-0,800	YOK	0,547-0,641	3,54	1,13
	E	422	3	0,829	0,634-0,725	YOK	0,403-0,534	3,54	0,85
ÇP	K	420	3	0,839	0,641-0,815	YOK	0,480-0,664	2,91	0,89
	A	393	3	0,757	0,694-0,803	YOK	0,516-0,645	3,45	1,10
	E	422	3	0,810	0,614-0,753	YOK	0,410-0,573	3,04	0,89
ÇN	K	420	6	0,980	0,858-0,961	YOK	0,722-0,940	2,46	1,11
	A	393	6	0,960	0,813-0,914	YOK	0,649-0,847	2,42	1,17
	E	422	6	0,950	0,726-0,906	YOK	0,590-0,840	1,86	0,86
TD	K	420	4	0,638	0,249-0,554	YOK	0,347-0,742	3,01	0,81
	A	393	4	0,820	0,430-0,783	YOK	0,187-0,752	4,62	0,58
	E	422	4	0,889	0,693-0,824	YOK	0,488-0,732	4,43	0,71
NOTLAR	EP:Ekonomik olumlu; EN:Ekonomik olumsuz; SKP:Sosyo-Ekonomik olumlu; SKN:Sosyo-Ekonomik olumsuz; ÇP:Çevre olumlu; ÇN:Çevre olumsuz; TD:Turizme destek; K:Kalecik; A:Alanya; E:Erdek; n:Örnek büyüklüğü; MD:Madde sayısı; MTK:En küçük ve en büyük madde korelasyonu; -MTK:Madde toplam korelasyonda negatif işareti varlığı; ÇRK:Çoklu RKare; X:Ortalama; ss:Standart sapma.								

ilçe halkına yönelik geçerli bir varyans veya standart sapma değeri yoktur. Bu nedenle standart sapmanın tahmin edilmesi yoluna gidilmiştir. Ölçekteki maddelerin tepki kategorileri 5'li Likert derecelemesine göre dir. Değişim aralığının (R=Max.-Min) 4'e bölünmesi durumunda Alfa = 0,05 için tahmini standart sapma elde edilmiş olur (Yolal, 2016:68). 5'li derecelemde değişim aralığı, R=5-1=4'dür. Bu aralığın 4'e bölünmesi ile Alfa=0,05 için tahmini standart sapma 1,00 olarak elde edilmiş olur. Örnekten elde edilecek ortalamanın %5 anlam düzeyinde evren ortalamasından H: 0,10 dolayında sapma göstermesine karar verilerek, her üç ilçe için ayrı ayrı olmak üzere, ulaşılması gereken örnek büyüklüğü 384 kişi¹ olarak tespit edilmiştir (Ural & Kılıç, 2013:45).

¹ $n = \sigma^2 \cdot Z^2 \alpha / H^2 = 1^{2*} 1,96^2 / 0,10^2 = 3,8416 / 0,01 = 384$. [n: Örneklem büyüklüğü; Z: Belirli anlamlılık düzeyine karşılık gelen teorik değer (α :0,05 için Z değeri 1,96'dır), σ : Standart sapma değeri, H: Standart hata değeri]

daha elenerek analizler 1235 anket üzerinden yapılmıştır. Analizlerde; tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra ANOVA ve regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Güvenirlik

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3'de görülmektedir. Turizmin algılanan olumlu/olumsuz ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri ile turizme destek ölçeklerinin tamamı dikkate alındığında en küçük iç tutarlık katsayılarının 0,638-0,985 arasında değiştiği belirlenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının (MTK) 0,249-0,973 arasında olduğu ve bu korelasyonlarda negatif işaret bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Turizme destek ölçeğinin Alanya örneği hariç çoklu açıklayıcılık katsayılarının (ÇRK) 0,335-0,947 arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Toplanabilirlik açısından bir sorun tespit edilme-

diğinden turizmin algılanan etkileri ile turizme destek ölçüğünün puanları toplanarak ortalamaları alınmış ve diğer analizlerde kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya Kalecik'ten 420, Alanya'dan 393 ve Erdek'ten 422 olmak üzere 1235 birey katılmıştır. Katılanların %46,9'u kadın, %53,1'i erkek olup; %70'i evlidir. Katılımcıların %47'si 20-39 ve %40,3'ü 40-59 yaş aralığında olup; 60-69 yaş aralığında olanların oranı %12,7'dir. Katılımcıların %50,4'ü 21 yıl ve daha fazla süredir söz konusu ilçelerde yaşamaktadır. %25'e yakını da 11-20 yıllık bir süre için bu üç ilçede ikamet etmektedir. İkamet edilen süre dikkate alındığında, turizmin etkilerini algılama bakımından verilerin geçerliği için bir kanıt oluşturmaktadır.

Geliştirilen ilk dört hipotez için ANOVA uygulanmıştır (Tablo 4). Buna göre, turizmin olumsuz

sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılar hariç, tüm boyutlar ve turizme destek algısı, yaşanan ilçenin turizmde gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Algı farklılıklarının genelde olgunluk aşamasında olduğu varsayılan Alanya ile düşüş/yeniden canlanma döneminde olan Erdek'ten katılanlar arasında olduğu anlaşılmaktadır. Ortalamalara ilişkin grafikten de algı farklılıkları izlenebilmektedir.

Beşinci hipotez, çoklu regresyon analizinden yararlanılarak test edilmiştir (Tablo 5). Bu hipotez, yaşanan yerin turizm açısından gelişmişlik düzeyine bağlı olarak yerel halkın turizme dönük tutumlarının turizme sağlayacakları desteği farklı şekilde etkileyeceği yönündedir. Her ne kadar Kalecik ve Erdek için yapılan regresyon analizlerinde; koşul indeksinin bir miktar eşik noktası olan 30'un üzerinde olsa da, tolerans (en düşük 0,200) ve VIF (en büyük 10) değerlerinin (Alpar, 2011:517-522) ilgili eşik değerlerin dışına çıkmadığı

Tablo 4. Turizmin Algılanan Etkileri ve Turizme Desteğin İlçelere Göre Karşılaştırılması

	N	\bar{x}	ss	F (p) değeri ⁺	Farklılık*	Grafığı	
EP	K	420	4,36	0,79	21,901 (p<0,0001)	K>A; K<E; A<E	
	A	393	4,20	0,67			
	E	422	4,48	0,53			
	Toplam	1235	4,35	0,68			
EN	K	420	4,45	0,85	6,898 (0,0001)	A<E	
	A	393	4,34	0,72			
	E	422	4,52	0,67			
	Toplam	1235	4,44	0,75			
SKP	K	420	3,97	0,84	10,697 (p<0,0001)	K<E; A<E	
	A	393	4,00	0,83			
	E	422	4,17	0,59			
	Toplam	1235	4,05	0,76			
SKN	K	420	3,57	1,11	0,110 (p=0,896)	-	
	A	393	3,54	1,13			
	E	422	3,54	0,85			
	Toplam	1235	3,55	1,03			
ÇP	K	420	2,91	0,89	30,509 (p<0,0001)	K<A K<E; A>E	
	A	393	3,45	1,10			
	E	422	3,04	0,89			
	Toplam	1235	3,13	0,99			
ÇN	K	420	2,46	1,12	51,368 (p<0,0001)	E<K; E<A	
	A	393	2,42	1,17			
	E	422	1,86	0,86			
	Toplam	1235	2,24	1,09			
TD	K	420	3,01	0,81	578,294 (p<0,0001)	K<A K<E; A<E	
	A	393	4,62	0,58			
	E	422	4,43	0,71			
	Toplam	1235	4,01	1,01			

EP: Ekonomik olumlu; EN: Ekonomik olumsuz; SKP: Sosyo-kültürel olumlu; SKN: Sosyo-kültürel olumsuz;

ÇP: Çevresel olumlu; ÇN: Çevresel olumsuz; TD: Turizme destek; K:Kalecik; A:Alanya; E:Erdek

+: Varyansların homojen olmaması nedeniyle Welch istatistikleridir. *: Tamhane T2 sonucudur.

görülmüştür. Buna rağmen, her üç ilçe için değişkenler arasında 0,900'ü aşan ikili korelasyonların olup olmadığı da incelenmiş olup; en yüksek korelasyonun 0,790 olduğu ve varyans ayrışım (dekompozisyon) matrisinden de aynı koşul indeksi için 0,90'ının üzerinde varyans ayrışım oranına sahip değişkenler olmadığı tespit edilmiştir. Böylece önemli sayılabilecek çoklu bağlantı sorunu olmadığı kanaatine varılmıştır.

kurulan model, turizme desteği %33,3 oranında açıklanabilmektedir. Algılanan olumlu ekonomik (β : 0,479), sosyo-kültürel (β : 0,112) ve çevresel etkilerin (β : 0,100) turizme sağlanacak desteği olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Tablo 5. Turizme Dönük Tutumun Turizm Desteğine Etkisi

	Kalecik			Alanya			Erdek		
	Standar-dize β	t	p-değeri	Standar-dize β	t	p-değeri	Standar-dize β	t	p-değeri
EP	,284	3,641	,000	,221	3,517	,000	,479	9,028	,000
EN	-,176	-2,352	,019	,226	4,261	,000	-,014	-,317	,751
SKP	,257	3,727	,000	,226	3,837	,000	,112	2,134	,033
SKN	,078	1,503	,134	-,123	-2,078	,038	-,037	-,832	,406
CP	,112	2,211	,028	,030	,640	,522	,100	2,329	,020
CN	-,002	-,044	,965	,033	,620	,536	,015	,344	,731
	F _(6;413) :17,898; p<0,001; R:0,454; ΔR^2 :0,195; Min. Tolerans: 0,315; Max.VIF:3,172; Max.CI:31,969.			F _(6;386) :19,524; p<0,001; R:0,483; ΔR^2 :0,221; Min. Tolerans: 0,503; Max.VIF:1,988; Max.CI:27,352.			F _(6;415) :35,991; p<0,001; R:0,585; ΔR^2 :0,333; Min. Tolerans: 0,562; Max.VIF:1,779; Max.CI:36,042		
Bağımlı değişken: Turizme destek; EP: Ekonomik (+); EN: Ekonomik (-); SKP: Sosyo-kültürel (+); SKN: Sosyo-kültürel (-); ÇP: Çevresel (+); ÇN: Çevresel (-)									

Her üç ilçe için kurulan regresyon modellerinin geçerli olduğu ve tahmin işlemlerinde kullanılabileceği ortaya çıkmıştır (Tablo 5). Üç ilçe içinden turizm olayının henüz başlamadığı Kalecik'te, turizme dönük tutum turizme sağlanacak desteği en düşük oranda (ΔR^2 : %19,5) açıklamaktadır. Bu ilçede turizmin algılanan olumlu ekonomik (β :0,284), sosyo-kültürel (β :0,257) ve çevresel etkileri (β :0,112) turizme verilecek desteği olumlu yönde etkilemektedir. Buna karşın, algılanan olumsuz ekonomik etkiler (β : -0,176) turizme desteği olumsuz yönde etkilemekte olup; sosyo-kültürel ve çevresel olumsuz algıların herhangi bir etkisi söz konusu değildir.

Tablo 5'e göre; turizmin olgunluk aşamasını yaşadığı Alanya için kurulan model, turizme desteği %22,1 oranında açıklamaktadır. Algılanan olumlu ekonomik (β : 0,221) ve sosyo-kültürel etkiler (β : 0,226), turizme verilecek desteği olumlu yönde etkilemektedir. Buna karşın algılanan olumsuz ekonomik etkiler (β : 0,226) de olumlu yönde bir etki göstermekte ve ilginç bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır. Olumsuz sosyo-kültürel algı (β : -0,123) desteği olumsuz yönde etkilemekte olup; çevresel algıların herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Turizmin gerileme döneminin yaşandığı, nispeten de yeniden canlanma döneminin başında olduğu kabul edilebilecek olan Erdek için de kurulan model geçerlidir ve tahmin işleminde kullanılabilir. Erdek için

SONUÇ

Araştırmada turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılar hariç tüm boyutlar ve turizme destek algısı, yaşanan ilçelerin turizmde gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermiştir. Farklılık, Alanya ile Erdek'ten katılanlar arasındadır. Ayrıca, yaşanan yerin turizm açısından gelişmişlik düzeyine bağlı olarak yerel halkın turizme dönük tutumlarının, turizme desteklerini farklı şekilde etkileyeceği hipotezi de destek bulmuştur. İlçeler içerisinde Kalecik'te, turizme dönük tutumda turizme sağlanacak destek en düşük orandadır. Alanyada algılanan olumlu ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerin, turizme verilecek desteği olumlu yönde etkilediği ve buna karşın algılanan olumsuz ekonomik etkilerin de olumlu yönde bir etki gösterdiği tespit edilmiştir. Algılanan olumsuz sosyo-kültürel etkiler turizme desteği olumsuz yönde etkilemekte olup; çevresel algıların herhangi bir etkisi olmadığı ortaya konmuştur. Erdek'te algılanan olumlu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerin turizme sağlanacak desteği olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Buna karşın algılanan olumsuz etkilerin, turizme destek üzerinde olumsuz da olsa anlamlı bir etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Kuramsal Çıkarımlar

İlçeler arasında turizmin olumlu ekonomik algıları, anlamlı bir farklılık göstermiştir. Erdek halkı, Alanya ve Kalecik halkına göre olumlu ekonomik etkileri daha yüksek algılamaktadır. Erdek halkı, turizmin gelişmesinin diğer ilçelere göre ekonomik açıdan yerel halka daha fazla fayda sağlayacağını düşünmektedir. Erdek halkının geçmiş yıllarda turizmin ilk hareketlendiği bölge olması itibarıyla (Arslan, 2005), o dönemlerde elde ettiği ekonomik kazanımları tekrar elde etme isteğinde olduğu görülmüştür. Kalecik'te halk, henüz ilçelerinde turizm hareketleri yaşanmadığı için turizmin olumlu ekonomik etkileri konusunda daha düşük ortalamalara sahiptir. Alanya ise diğer ilçelere göre en düşük ortalamaya sahiptir. Bu durumu, Alanya'da halkın uzun yıllardan beri ilçelerindeki yaşanan turizm faaliyetlerinin sonucu ekonomik doyuma ulaşması ile açıklanabilir. Alanyasında, yerel halkın turizmin olumlu ekonomik etkilerini diğer etkilere oranla daha fazla algıladığı görülmüştür (Tosun, 2002; Lee ve ark., 2007; Vargas-Sanchez ve ark., 2009; Long, 2011; Doğan & Üngüren, 2012; Boğan ve Sarıışık, 2016). Dolayısıyla, araştırmada ulaşılan sonuçların alanyazınla uyumlu olduğu düşünülebilir.

Kalecik halkı, turizmin gelişmesi ile birlikte ilçelerinin ekonomik açıdan diğerlerine göre daha fazla olumsuz etkileneceklerini belirtmişlerdir. Diğer ilçe halklarına göre turizmin olumsuz ekonomik etkilerine karşı daha hassas bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. İlçede istihdam olanaklarının çok az olmasına karşın, bu durumu ilçenin ekonomik olarak kapalı bir toplum olmasına ve farklı sektörlerin ilçede faaliyet göstermesine henüz hazır olmadığına bağlayabiliriz. Son çalışmalarda, turizmin ekonomilerde yarattığı faydanın yanı sıra bu faydayı elde etmek için bir takım maliyetlere neden olduğu da belirtilmektedir. Çalışmalarda bu maliyetlerin, yerel halkın turizmin ekonomik etkilerini olumsuz algılamalarına neden olduğu söylenmiştir (Sheldon & Var, 1984; Schofield, 2011). Bununla birlikte, Alanya ve Erdek halkının uzun yıllardan beri turizmden ekonomik kazanç sağlamaları, turizmin olumsuz ekonomik etkilerini görmezden gelme eğilimini ortaya çıkarabilmektedir.

Turizmin olumsuz ekonomik algılarında da ilçeler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Araştırmada halkın turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılarıyla ilgili, ilçeler bazında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Kalecik halkı, Alanya ve Erdek halkına göre turizmin olumlu sosyo-kültürel etkiler yaratacağı konusunda daha yüksek bir algıya sahiptir. Kalecik, turizmde gelişmemiş bölge olarak ele alınmıştır. İlçede turizmin gelişmesiyle birlikte halk, sosyo-kültürel olumlu gelişmelerin yaşanacağını belirtmiştir. Bu

durum, henüz ilçenin turizm ile tanışmamış olması ile açıklanabilir. Halk, değişik kültürlerdeki turistlerle etkileşime girerek turizmin sosyo-kültürel anlamda ilçeye katkı sağlayacağını düşünmüştür. Bu da alanyazında yer alan turizmin olumlu sosyo-kültürel etkileri ile açıklanabilir. Erdek ve Alanya halkının ortalamalarının birbirlerine yakın olmasının ana nedeni, uzun yıllardan beri ilçelerinde turizm faaliyetlerinin yapılması sonucu ortaya çıkan olumsuz sosyo-kültürel etkilerdir. Bir bölgede uzun yıllar yoğun yaşanan turizm faaliyetleri sonucu bir takım olumsuz sosyo-kültürel etkilerin ortaya çıkması kaçınılmazdır (Çakmakçı & Öztürk, 2019). İki ilçede yaşayan halkın olumsuz algılara sahip olması da muhtemeldir. Bu durum alanyazında sosyal değişim teorisi ve Doxey'in (1975) Irredix Modeli ile açıklanmaktadır. Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkileri, yerel halkın algılarının da olumlu olması durumu ile ilişkilendirilebilir (Getz, 1994; Jurowski ve ark., 1997; Yoon, Gürsot & Chen, 2001; Gjerald, 2005; Kim, Uysal & Sirgy, 2013).

Araştırmada, halkın turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılarında ilçeler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Fark Alanya ile Erdek ve Kalecik arasındadır. Alanya gelişmiş bir turizm bölgesidir. Yerel halkın yaşadığı olumsuz sosyo-kültürel etkilerin ortaya çıkması ile paralellik göstermektedir. Gelişmiş turizm bölgelerinde yaşayan halk, zamanla turizmin neden olduğu olumsuz kültürel etkilerinden şikâyet etmeye başlamaktadır (Yılmaz, 2017). Bu etkilerin ölçülmesi ve etkilerin turizm kaynaklı olduğunu söylemek oldukça zordur. Ancak bazı çalışmalarda turizmin, yerel kültürün ticarileşmesinde, aile yapısının olumsuz yönde değişmesinde, fuhuş, kumar, uyuşturucu kullanımı ve suç oranlarının artmasında önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir (Gjerald, 2005). Olumsuz sosyo-kültürel etkiler bakımından Kalecik halkı, olumsuz sosyo-kültürel etkileri görmezden gelme niyetindedir. Erdek halkı ise en düşük ortalamaya sahiptir. Erdek'te yeniden artma eğiliminde olan turizm faaliyetlerinin yerel halk tarafından olumlu karşılanmasının bu sonuçta etki etmesi muhtemeldir.

Turizmin olumlu çevresel etkilerine ilişkin algılarda da ilçeler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Fark Erdek ile Alanya ve Kalecik ilçeleri arasındadır. Alanya halkı turizmin olumlu çevresel etkilerine karşı en düşük algıya sahiptir. Gelişmiş turizm toplumlarında bu durumun ortaya çıkması normal bir sonuçtur (Yılmaz, 2017:35). Kalecik'in ortalaması Alanya halkının ortalamasına yakındır. Bu durumun, Kalecik'in henüz turizm ile tanışmamış olması ve turizmin olumlu çevresel etkilerin neler olacağı hakkında herhangi bir görüşe veya deneyime sahip olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Erdek en yüksek ortalamaya sahiptir. Erdek, geçmişte yaşamış olduğu hızlı turizm gelişimi

sonucunda olumlu çevresel gelişmelerin farkındadır. Bir bölgede turizm gelişimine bağlı olarak yapılan çevresel düzenlemelerin, turizmin algılanan etkisinin de olumlu yönde olacağına dair araştırmalarla paralellik gösterdiği ortaya çıkmaktadır (Jurowski ve ark., 1997; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010; Styliadis, Biran & Szivas, 2014).

Araştırmada halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerine ilişkin algıları konusunda, ilçeler arasında anlamlı farklılıkların olduğu anketlerden elde edilen verilerin analizleri sonucunda belirlenmiştir. Fark Erdek ile Alanya ve Kalecik ilçeleri arasındadır. Ortalamanın en yüksek olduğu ilçe Kalecik'tir. Veri toplama sırasında yapılan her üç ilçede görüşmeler, elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Kalecik halkı, turizmin gelişimi ile birlikte oluşacak olumsuz çevresel etkiler konusunda diğer ilçelere oranla daha olumsuz bir algıya sahiptir. Halk, ilçelerinde turizmin gelişimi ile birlikte bir takım çevresel tahribatların olacağı kanaatinde. Kalecik'e en yakın ortalama Alanya'ya aittir. Gelişmiş bir turizm bölgesi olan Alanya'da halk turizmin yol açtığı çevresel tahribatın farkındadır. Ancak ekonomik bağımlılığının da bilincindedir. Erdek halkı ise ilçelerinde turizmin yeniden canlanmaya başlamasını umut etmektedir. Yapılan görüşmelerde, ekonomik kaygıların turizmin diğer etkilerinin önüne geçtiği izlenimi edinilmiştir. Turizm açısından gelişmiş bölgelerde çevresel olumsuz etkilerin ortaya çıkabileceği beklenmektedir. Bazen bu etkiler ekonomik nedenlerle ihmal edilebilmektedir. Bu durum, özellikle bir bölgede uzun süre yaşayan yerel halkı oluşturan bireylerin turizmin olumsuz etkilerine şahitlik edebilecekleri ve bu nedenle de olumsuz bir algıya sahip olabilecekleri yönündeki araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Nunkoo & Ramkissoon, 2011; Kim ve ark., 2013).

İlçeler bazında turizme verilen destek, yaşanan yerin turizm açısından gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Fark, Alanya ilçesi ile Erdek ve Kalecik arasındadır. Alanya halkının turizme ekonomik bağımlılığından dolayı turizme olan desteğinin en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç, alanyazın ile de paralellik göstermektedir. Literatürde ekonomik bağımlılığın, turizme destekte önemli bir faktör olduğu çalışmalarda belirtilmiştir (Brougham & Butler, 1981; Um & Crompton, 1987; Smith & Krannich, 1998; Snaith & Haley, 1999; Wang & Pfister, 2008). Erdek halkının ortalaması, Alanya'ya göre biraz daha düşüktür. Bu sonuç, Erdek halkının 1980'li yıllarda yaşamış olduğu turizm gelişmişlik seviyesine yeniden ulaşmak istediğinin kanıtıdır. En düşük ortalama Kalecik halkına aittir. Kalecik ekonomik açıdan tarım ve hayvancılığa bağlı olmasına rağmen, yine de ilçede turizmin gelişmesi için yerel halkın desteğinin olduğu tespit edilmiştir. Kalecik'in bu durumu, özellikle ekonomik çeşitliliğin

az olduğu bölgelerde turizmin geliştirilmesi ile birlikte istihdam artışı ve ekonomik refah beklentisi ile açıklanabilir.

Bölgenin turizm açısından farklı gelişmişlik düzeylerinde olması, turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olumlu/olumsuz etkilerinin de farklı derecelerde algılanmasına sebep olmuş olabilir. Bu durum, aynı zamanda turizme verilecek desteğin de belirleyicisi olabilmektedir. Alanya'da turizme verilecek desteği, turizmin algılanan olumlu ekonomik etkileri pozitif yönde etkilerken, olumsuz ekonomik etkiler negatif yönde etkilemektedir (ΔR^2 : %13,9). Dolayısıyla, turizm açısından gelişmiş bir bölgede turizme verilecek desteği, esas itibarıyla turizmden sağlanan ekonomik fayda veya zararların belirlediği ortaya çıkmaktadır. Buna benzer araştırmalara, alanyazında sıkça rastlanmaktadır (Madrigal, 1995; Korça 1998; Snaith & Haley, 1999; Williams & Lawson, 2001; Tosun, 2002; Andriotis, 2005; Andereck, Valentine & Knopf, 2007; Nunkoo & Ramkissoon, 2010).

Erdek açısından turizme sağlanan destekteki en önemli değişken, turizmin algılanan olumlu ekonomik etkileridir (ΔR^2 : %28,2). Kervankıran & Bulut (2015) çalışmasında, turizmin gelişmesiyle birlikte bölgedeki turizm faaliyetlerinin artmasının yerel halkın yaşam standardını artıracaklarını belirtmiştir. Yapılan çalışmalarda, turizmin gelişmesiyle birlikte yatırımların hız kazanacağı, harcamaların artacağı ve bölgede istihdam olanaklarının artarak işsizliği azaltacağı belirtilmiştir (Lindberg & Johnson, 1997; Styliadis ve ark., 2014).

Kalecik'te halkın turizme desteğini, en iyi açıklayan değişkenin turizmin algılanan olumlu ekonomik etkileridir. Kalecik'te halk turizm gelişiminin sonucu olarak sosyo-kültürel ve çevresel olumsuz etkilerin meydana geleceğinin farkındadırlar, ancak buna rağmen ekonomik olumlu etkilerinin de ilçeye olumlu katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Yani turizmin olumsuz etkilerinin olmasına rağmen, turizmin gelişimini bölgelerinde istemektedirler. Turizm alan yazınında benzer çalışmalar bulunmaktadır (Tosun, 2002; Çavuş & Tanrısevdi, 2003; Gümüş & Özüpekçe, 2009; Emekli & Soykan, 2010; Nunkoo & Ramkissoon, 2010).

Uygulamaya Dönük Çıkarımlar

Çalışma Alanya, Erdek ve Kalecik halkının turizmin gelişimine yönelik algılarını ve bunun sonucunda oluşacak turizme desteği belirlemeye yönelik yapılmışsa da sonuçlar tüm turizm bölgelerini ilgilendirmektedir. Ekonomik anlamda kıt kaynaklara sahip olan ülkede, turizm yatırımlarının başarılı olması için halkın bölgelerindeki turizmin gelişimine yönelik algılarının ve desteklerinin belirlenmesi önemlidir. Bu durum ülkenin ekonomisine olumlu katkı sağlayabilir. Bu konu-

da yapılacak her çalışma yerel halkı, yerel yöneticileri, turizm girişimcilerini, üreticileri ve esnafı olumlu etkileyebilir. Ayrıca belirli aralıklarla algıda bir değişimin olup olmadığının izlenmesi de gerekebilir. Yapılan araştırmalara bağlı olarak elde edilen sonuçların planlama çalışmalarına yansıtılması, turizmin çok paydaşlı yapısının da bir gereğidir.

Destinasyonlarda sürdürülebilir turizm faaliyeti oluşturulması adına turizmden sağlanan ekonomik kazanımlar, turizme verilecek desteğin tek belirleyicisi olmamalıdır. Sosyo-kültürel ve çevresel boyutlar asla ihmal edilmemelidir. Bu konuda, öncelikle yerel ve merkezi yönetimler bir duyarlık geliştirmelidir. Duyarlığın tabana doğru yayılmasını sağlayacak eğitimlerin planlanması ve önlemlerin alınması gerekebilir. İlçelerde turizmin olumsuz etkilerinin azaltılması için yerel halk için bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Yerel kültürün devamlılığı ve sürdürülebilir bir turizm gelişimi için karar mekanizmalarında halkın ve paydaşların katılımı sağlanabilir. Bunun sonucunda da sadece ekonomik büyüme değil, gelişmişliği de garanti edebilen bir planlama ve uygulama süreci yaşanabilir.

GELECEK ARAŞTIRMALARA ÖNERİLER

Yerel halkın turizme verdiği destek diğer bölgelerde de araştırılabilir. Ayrıca söz konusu turizmin gelişimiyle ilgili olarak desteğe ilişkin değişkenler çeşitlendirilebilir. Her biri ayrı olarak ele alınıp, farklı değişkenlerle ilişkisi/etkisi araştırılabilir. Sadece belli demografik özelliklere sahip yerel halka (yaş, eğitim seviyesi vb.) yönelik araştırmalar yapılabilir.

Yerel halka yönelik yapılan araştırmada, turizmin etkileri ve turizme destek ölçeğinin yapısal özelliklerinden kaynaklı sınırlamalar söz konusudur. Bu açıdan gelecek araştırmalarda, bu konuyu irdeleyen farklı ölçekler kullanılması önerilebilir. Araştırmada, yaş ve cinsiyete göre kota örnekleme yapılmıştır. Sonraki çalışmalarda, seçilecek bölgelerde en az 20 yıl ve üzerinde yaşayan insanlarla görüşme ve fotoğraf, film, belge gibi doküman incelemeye dayalı çalışmalar yapılması, turizm gelişiminin ne yönde olduğunun, hangi aşamalardan geçildiğinin anlaşılması açısından fayda sağlayabilir. Araştırma için bireyler, turizm endüstrisi hakkında bilgisi olan turizm paydaşları arasından seçilebilir.

KAYNAKLAR

- Akis, S., Peristianis, N. & Warner, J. (1996). Residents' attitudes to tourism development: the case of Cyprus. *Tourism Management*, 17 (7), 481-494. DOI: 10.1016/S0261-5177(96)00066-0.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizm etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2 (1), 1-34.
- Alpar, R. (2011). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C. & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32 (4), 1056-1076. DOI: 10.1016/j.annals.2005.03.001.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Vogt, C. A. & Knopf, R.C. (2007). A cross-cultural analysis of tourism and quality of life perceptions. *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (5), 483-502. DOI: 10.2167/jost612.0
- Andriotis, K. (2005). Community groups' perceptions of and preferences for tourism development: Evidence from Crete. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29 (1), 67-90. DOI: 10.1177/1096348004268196.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19, 665-690. DOI:10.1016/0160-7383(92)90060-3.
- Arslan Y. (2005). Erdek ve çevresinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (13), 29-53.
- Ateş, H. (2016). Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde turizm algısı ve turizmin geliştirilmesi stratejileri. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 11 (2), 111-140.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm sosyolojisi: Genel ve yapısal yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bagri, S. C. & Kala (2016). Residents' attitudes toward tourism development and impacts in Koti-Kanasar, Indroli, Pattayur tourism Circuit of Uttarakhand State, India. *Pasos Journal of Tourism and Cultural Heritage*, 14 (1), 23-39. DOI:10.25145 / j.pasos.2016.14.002.
- Boğan, E, Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya'da bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 325-342.
- Boxill, I. & Severin, F. O. (2004). An exploratory study of tourism development and its impact on the Cribs of Dominica. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*. 5 (1), 1-27. DOI: 10.1300/J149v05n01_01.
- Bozgeyik, Y. & Yoloğlu, Y. (2015). Türkiye'de turizm gelirleri ile GSYH arasındaki ilişki: 2002-2014 dönemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (40), 627-640.
- Brougham, J. E. & Butler, R. W. (1981). A segmentation analysis of resident attitudes to the social impact of tourism. *Annals of Tourism Research*, 8 (4), 569-590. DOI:10.1016/0160-7383(81)90042-6.
- Brunt, P. & Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26, 493-515. DOI: 10.1016/S0160-7383(99)00003-1.
- Canavan, B. (2013). Send more tourists! Stakeholder perceptions of a tourism industry in late stage decline: the case of the Isle of Man. *International Journal of Tourism Research*, 15, 105-121. DOI: 10.1002/jtr.883
- Çavuş, S. & Tanrısevdi, A. (2003). Residents' attitudes toward tourism development: A case study in Kusadası, Turkey. *Tourism Analysis*, 7 (3-4), 259-269. DOI: 10.3727/108354203108750102.
- Çevik, S. & Yıldırım, S.M. & Toptaş, A. (2018). Güney Marmara'nın incisi Erdek'te toplumun turizm bilinci. *Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu (UBS'18)*. Tam metin bildirileri kitabı II, 348-359.
- Chuang, S. T. (2010). Rural tourism: Perspectives from social exchange theory. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 38 (10), 1313-1322. DOI: 10.2224/sbp.2010.38.10.1313.
- Çakmakçı, E. ve Öztürk, Ş. (2019). Toplumsal değişimin bir faktörü olarak turizm. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47/2, 1-17. DOI: 10.35237 / sufesobil.544714.
- Çelikkat, N. (2015). *Yerel halkın turizme bakışı açısı: Bodrum ilçesi örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çözeli, E.F. (2019). Turizm destinasyonlarının markalaşmaması: Erdek örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Turizm İşletmeciliği Anabilim dalı Yayımlanmamış doktora tezi.
- Doğan, H. & Üngüren, Y. (2012). Yerel halkın Isparta turizmüne yönelik görüşleri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (1). 103-122.
- Demir, V. (2015). *Alanya ilçesinde turizm ve konaklama işletmelerinde turist memnuniyetinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Dinçer, B. & Özaslan, M. (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004). https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Ilcelerin_sosyo-ekonomik_gelismislik_si%C4%B1ralaması_Arastarimasi_2004%E2%80%8B.pdf, Erişim Tarihi:10.03.2021.
- Doğan, H. Z. (2004). *Turizmin sosyo-kültürel temelleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Doğan, H., Üngüren, E. & Yelgen, E. (2010). Alanya turist profiline yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15 (3), 79-100.
- Doxey, V. G. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In *the impact of tourism sixth annual conference proc of the travel research Association*, 195-198.
- Dyer, P., Gursoy, D., Sharma, B. & Carter, J. (2007). Structural modeling of resident perceptions of tourism and associated development on Sunshine Coast, Australia. *Tourism Management*, 28 (2), 409-422. DOI: 10.1016/j.tourman.2006.04.002.
- Ekici, R. & Çizel, B. (2014). Yerel halkın turizm gelişimi desteğine ilişkin tutumlarının destinasyonların gelişme düzeylerine göre farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/ Journal of Travel and Hospitality Management*, 11, 73-87.
- Ekici, R. (2013). Destinasyon yaşam seyri ve yerel halkın turizm gelişimine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Antalya.
- Emekli, G. & Soykan, F. (2010). Kırsal halkın turizm bakış açısının saptanması: Bornova örneği. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi 2010 Bildiriler Kitabı*, 1-12.
- Eralp, Z. (1974). *Turizmin toplumsal değişime sosyo-ekonomik etkisi. Karşılaştırmalı bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Erdem, A. (2017). *Turizm faaliyetlerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığının tespitine yönelik bir çalışma: Kayseri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Eren, İ. A. (2009). *Antalya li Alanya ilçesinde sürdürülebilirlik açısından turizm ve çevre konulu bir alan araştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Faulkner, B. & Tideswell, C. (1997). A framework for monitoring community impacts of tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 5 (1), 3-28. DOI: 10.1080 / 09669589708667273.
- Garg, V. (2002). *Appraising the impacts of community based tourism in Tanzania: A community perspective*. Unpublished Master thesis, University of Manitoba, Canada.
- Getz, D. (1986). Models in tourism planning: Towards integration of theory and practice. *Tourism Management*, 7 (1), 21-32. DOI: 10.1016/0261-5177(86)90054-3.
- Getz, D. (1994). Residents' attitudes toward tourism: A longitudinal study in Spey Valley, Scotland. *Tourism Management*, 15 (4), 247-258. DOI: 10.1016/0261-5177(94)90041-8.
- Gjerald, O. (2005). Sociocultural impacts of tourism: A case study from Norway. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 3 (1), 36-58. DOI: 10.1080/14766820508669095
- Gümüş, N. & Özüpekçe, S. (2009). Foçada turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik yerel halkın görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 398-417.
- Gürsoy, D. & Rutherford, D. (2004). Host attitudes toward tourism. An improved structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 31 (3), 495-516. DOI: 10.1016 / j.annals.2003.08.008.
- Gürsoy, D., Chi, C. G. & Dyer, P. (2010). Local attitudes toward mass and alternative tourism: The case of Sunshine Coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49 (3), 381-394. DOI: doi.org/10.1177/0047287509346853.
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of Planning Literature*, 18, 1-16. DOI: 10.1177/0885412203260306.
- Horn, C. & Simmons, D. (2002). Community adaptation to tourism: comparisons between Rotorua and Kaikoura, New Zealand. *Tourism Management*, 23 (2), 133-143. DOI: 10.1016/S0261-5177(01)00049-8.
- Hovinen, G. R. (2002). Revisiting the destination life-cycle model. *Annals of Tourism Research*, 29, 209-230. DOI: 10.1016/S0160-7383(01)00036-6.
- Işık, C. & Turan, B. (2018). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algısı: İzmir ili üzerine bir uygulama. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 101-133. DOI: 10.32572/guntad.443370.
- İnan, B. (2009). *Cumhuriyet dönemi Türkiye turizmi ve bir turizm modeli önerisi turizmin sosyo-kültürel etkileri: Akçakoca örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Jafari, J. (1974) The socio-economic costs of tourism to developing countries. *Annals of Tourism Research*. 1 (7), 227-262.
- Jurowski, C. & Gürsoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31, 296-312. DOI: 10.1016/j.annals.2003.12.005.
- Jurowski, C., Uysal, M. & Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36 (2), 3-11. DOI: 10.1177/004728759703600202.
- Karacaoğlu, S. (2017). *Yerel halkın toplum temelli turizm gelişimine ilişkin algı, tutum ve desteği: Misi Köyü örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.

- Kariel, H. G. & Kariel, P. E. (1982). Socio-cultural impacts of tourism: an example from the Austrian Alps. *Geografiska Annaler*, 64 (1), 1-16. DOI: doi.org/10.2307/490903.
- Kervankıran, İ. & Bulut, E. (2015). Antalya ili turizminin gelişimini ve etkilerini yerel halk nasıl değerlendirir?. *Türk Coğrafya Dergisi*, 65, 35-45. DOI: 10.17211/tcd.29902.
- Kim, K., Uysal, M. & Sirgy, M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents?. *Tourism Management*, 36, 527-540. DOI: 10.1016/j.tourman.2012.09.005.
- Ko, W. D., & Stewart, P. W. (2002). A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23 (5), 521-530. DOI: 10.1016/S0261-5177(02)00006-7.
- Korca, P. (1998). Resident perceptions of tourism in a resort town. *Leisure Science*, 20, 193-212. DOI: 10.1080/01490409809512280.
- Lankford, S. V. & Howard, D. R. (1994). Developing a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21, 121-139. DOI: 10.1016/0160-7383(94)90008-6.
- Lawson, R., Williams, J., Young, T. & Cossens, J. (1998). A comparison of residents' attitudes toward tourism in 10 New Zealand destinations. *Tourism Management*, 19 (3), 247-256. DOI: 10.1016/S0261-5177(98)00018-1.
- Lee, J. T., Li, J. & Kim, K. H. (2007). Community residents' perceptions and attitudes towards heritage tourism in a historic city. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 4 (2), 91-109. DOI: 10.1080/14790530701554124.
- Lindberg, K. & Johnson, R. L. (1997). The economic values of tourism's social impacts. *Annals of Tourism Research*, 24 (1), 90-116. DOI: 10.1016/S0160-7383(96)00033-3.
- Long, H. P. (2011). Perceptions of Tourism Impact and Tourism Development among Residents of Cuc Phuong National Park, Ninh Binh, Vietnam. *Journal of Ritsumeikan Social Sciences and Humanities*, 3, 75-92.
- Long, T. P., Perdue, R. R. & Allen, L. (1990). Rural resident tourism perceptions and attitudes by community level of tourism. *Journal of Travel Research*, 3, 3-9. DOI: 10.1177/004728759002800301.
- Madrigal, R. (1995). Residents' perceptions and the role of government. *Annals of Tourism Research*, 22, 86-102. DOI: 10.1016/0160-7383(94)00070-9.
- Mbaiwa, J. E. (2004). The social-cultural impacts of tourism development in the Okavango Delta Botswana. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 2 (3), 163-185. DOI: 10.1080/14766820508668662.
- McCool, S. F. & Martin, S. R. (1994). Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 32 (3), 29,34. DOI: 10.1177/004728759403200305.
- Moyle, B. D. (2010). Community perceptions of tourism: Bruny and Magnetic Islands, Australia. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 15 (3), 353-366. DOI: 10.1080/10941665.2010.503625.
- Nunkoo, R. & Ramkissoon, H. (2010). Small island urban tourism: a residents' perspective. *Current Issues in Tourism*, 13 (1), 37-60. DOI: 10.1080/13683500802499414.
- Okuyucu, A. & Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli ilçe merkezi örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 37-51. DOI: doi.org/10.1501/Csaum_0000000061.
- Okuyucu, A. (2016). *İkinci konutların ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri konusunda bir araştırma: Yalova-Çınarcık örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Oviedo-Garcia, M.A., Castellanos-Verdugo, M. & Martin- Ruiz, D. (2008). Gaining Residents' Support for Tourism and Planning. *International Journal of Tourism Research*, 10, 95-109. DOI: 10.1002/jtr.644.
- Perdue, R. R., Long, T. P. & Allen, L. (1990). Resident support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 17, 586-599. DOI: 10.1016/0160-7383(90)90029-Q
- Pizam, A. (1978). Tourism's impacts: The social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of Travel Research*, 16 (4), 8-12. DOI: 10.1177/004728757801600402.
- Soukiazis, E & Proença, S. (2008). Tourism as an alternative source of regional growth in Portugal: A panel data analysis at NUTS II and III levels. *Portuguese Economic Journal*, 7 (1), 43-61. DOI: 10.1007/s10258-007-0022-0.
- Ramchander, P. (2004). *Towards the responsible management of the socio-cultural impact of township tourism*. Unpublished doctoral dissertation, University of Pretoria, Pretoria.
- Roney, A. S. (2011). *Turizm bir sistemin analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Schofield, P. (2011). City resident attitudes to proposed tourism development and its impacts on the community. *International Journal of Tourism Research*, 13, 218-233. DOI: 10.1002/jtr.814.
- Sheldon, P. J. & Abenoja, T. (2001). Resident attitudes in a mature destination the case of Waikiki. *Tourism Management*, 22, 435-443. DOI: 10.1016/S0261-5177(01)00009-7.

- Sheldon, P. J. & Var, T. (1984). Resident attitudes to tourism in North Wales. *Tourism Management*, 5(1), 40-47. DOI: 10.1016/0261-5177(84)90006-2.
- Smith, M. & Krannich, R. (1998). Tourism dependence and resident attitudes. *Annals of Tourism Research*, 25(4), 783-801. DOI: 10.1016/S0160-7383(98)00040-1.
- Smith, V.L. & Brent, M. (2001). *Hosts and guests revisited: tourism. Issues of the 21st Century*. Cognizant Communications: New York.
- Snaith, T. & Haley, A. (1999). Residents' opinion of tourism development in the historic city of York, England. *Tourism Management*, 20, 595-603. DOI: 10.1016/S0261-5177(99)00030-8.
- Stelios, B. & Melisidou, S. (2010). Globalisation and sustainable tourism development: A critical review. *Journal of Tourism Research*, 1, 33-53.
- Stylidis, D., Biran, A., Sit, J. & Szivas, E. M. (2014). Residents' support for tourism development: The role of residents' place image and perceived tourism impacts. *Tourism Management*, 45, 260-274. DOI: 10.1016/j.tourman.2014.05.006.
- T.C. Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı. (2019b). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017, Hazırlayanlar: Feyzettin Yılmaz, Salih Acar, Leyla Bilen Kazancık, Leventcan Gültekin, Mustafa Caner Meydan, Mehmet Emin Özsan Ve Mustafa Işık, Ankara: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını Sayı: 2, Araştırma Raporu Sayı: 2, Aralık 2019.
- Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts a comparative tourism study. *Annals of Tourism Research*, 29, (1), 231-253. DOI: 10.1016/S0160-7383(01)00039-1.
- Türker, G. Ö. & Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. May/Mayıs, 81-98.
- Tyrrell, T. J. & Spaulding, Irving A. (1984). A survey of attitudes toward tourism growth in Rhode Island. *Hospitality Education and Research Journal*, 8 (2), 22-33. DOI: 10.1177 / 109634808400800204.
- Um, S., & Crompton, J. L. (1987). Measuring resident's attachment levels in a host community. *Journal of Travel Research*, 26, 27-29. DOI: 10.1177/004728758702600105.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay yayıncılık.
- Vargas-Sánchez, A., Plaza-Mejía, M. de los Á. & Porras-Bueno, N. (2011). Explaining residents' attitudes to tourism is a universal model possible?. *Annals of Tourism Research*, 38 (2), 460-480. DOI: 10.1016/j.annals.2010.10.004.
- Vargas-Sánchez, A., Plaza-Mejía, M. de los Á. & Porras-Bueno, N. (2009). Understanding residents' attitudes toward the development of industrial tourism in a former mining community. *Journal of Travel Research*, 47 (3), 373-387. DOI: 10.1177/0047287508322783.
- Wall, G. & Mathieson, A. (2006). *Tourism. Change, impacts and opportunities*. Essex: Pearson Education Limited.
- Wang, Y. A & Pfister, R. E. (2008). Residents' attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47 (1), 84-93. DOI: 10.1177 / 0047287507312402.
- Weaver, D. & Lawton, L. (2001). Resident perceptions in the urban-rural fringe. *Annals of Tourism Research*, 28, 349-458. DOI: 10.1016/S0160-7383(00)00052-9.
- Williams, J. & Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290. DOI: 10.1016 / S0160-7383 (00) 00030-X.
- Yeşil, İB. (2019). Kalecik (Tarih - Coğrafya - Sosyal ve Ekonomik Durum). *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale.
- Yılmaz, A. (2017). *İl il Türkiye'de turizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Yolal, M. (2016). *Turizm araştırmalarında örnekleme, bibliyometrik bir araştırma*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Yoon, Y., Gursoy, D. & Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22 (4), 363-372. DOI: 10.1016/S0261-5177(00)00062-5.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması sürecince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/ destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışmada veri toplama süreci 01.07-31.08.2018 tarihlerinde tamamlanmış olup Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Extensive Summary

Murat ÖZDAMAR*, A.Celil ÇAKICI

Public Perception and Support to Tourism in Destinations with Different Development Levels in Terms of Tourism

INTRODUCTION

In parallel with the development of tourism, aside from the local people living in the region are primarily affected by tourism, positive or negative effects can be felt in the lives of the people (Türker & Türker, 2014:82). There are studies that show that tourism can not develop sufficiently in regions where the public does not have a positive attitude towards tourism and/or does not have support, and even a sustainable tourism development cannot be achieved (Long, Perdue & Allen, 1990; Ap, 1992; Brunt & Courtney, 1999; Tosun, 2002; Harrill, 2004; Jurowski & Gürsoy, 2004; Lee, Li & Kim, 2007; Chuang, 2010; Moyle, 2010; Çelikkanat, 2015; Erdem, 2017).

Although it is said that public support for the development of tourism is increasing as it provides economic benefits to the local people in general, creates employment and contributes positively to the development of the infrastructures and superstructures of tourism regions, especially in underdeveloped societies and destinations which are in the first phase of the development phase of tourism, the economic, environmental or socio-cultural costs that arise or are likely to occur later in these societies can be initially ignored, even though the benefits of tourism meet expectations. Due to the fact that the negative economic, socio-cultural and environmental contributions of tourism to the region also emerge over time, public perceptions of tourism may change over time and start to look at tourism with suspicion (Sheldon & Abenoja, 2001; Horn & Simmons, 2002; Ramchander, 2004).

In this research, which aims to determine the perception of local people regarding the effects of tourism and their support for tourism in three districts of different development levels in terms of tourism (Alanya, Erdek and Kalecik), it is also aimed to determine whether the attitude of local people towards tourism affects the support for tourism. It is thought that the fact that the research was carried out in three different districts of different levels of development in terms of tourism will make an important contribution

to the field, and that the results to be obtained may be a guide for local governments, tourism investors and tourism planners.

METHOD

The population of the research is composed of local people living in districts of different levels of development in terms of tourism. For this purpose; Kalecik (Ankara) is considered to be at the beginning of tourism development, Alanya (Antalya) in maturity and Erdek (Balıkesir) in the decline/revival phase. Accordingly, the local people between the ages of 20 and 69 living in these three district centers constitute the population of work. As a result of the calculations, the sample size to be reached for each of the three districts was determined as 384 people. 1235 people, 420 from Kalecik, 393 from Alanya and 422 from Erdek, participated in the research.

The data in determining the positive and negative economic, social, environmental and cultural effects of tourism perceived by the local people were collected with the scale developed by Kim, Uysal and Sirgy (2013). Public support for tourism was determined by a 4-point scale found in the study of Oviedo-Garcia, Castellanos-Verdugo and Martin-Ruiz (2008). The draft survey was pre-tested twice consecutively, and the final survey was applied face-to-face by the researcher himself to local residents aged 20-69 between 01.07-31.08.2018. Although a total of 1412 surveys were reached, 95 surveys were eliminated in the first place and 83 more surveys were eliminated as a result of individual lost data and multiple deviation analyses for each of the three districts and in the end 1235 surveys were analysed. In addition to descriptive statistics, ANOVA and regression analysis were used in the evaluation of the data.

RESULTS

Considering the perceived positive and negative economic, socio-cultural and environmental impacts of tourism and tourism support scales, it was determined that the smallest internal coefficients of consistency ranged between 0.638-0.985, and the item-total correlations (ITC) were between 0.249-0.973 and there were no negative signs in these correlations. It was determined that the multiple coefficient of determination (R^2) excluding the Alanya example of the tourism support scale was between 0.335-0.947.

Except for perceptions of the negative socio-cultural effects of tourism, all dimensions and the perception of support for tourism differ according to the tourism development level of the district. It is understood that the differences in perception are usually between

* Corresponding author at: Mersin University, Vocational School of Social Sciences, muratozdamar@mersin.edu.tr

Alanya, which is presumed to be in maturity, and Erdek, which is in a period of decline/revival.

In Kalecik, where tourism has not yet started among the three districts; the attitude towards tourism explains the support for tourism at the lowest rate (ΔR^2 : 19.5%). The perceived positive economic (β :0,284), socio-cultural (β :0,257) and environmental impacts of tourism in this district (β :0,112) positively affect support for tourism. However, perceived negative economic effects (β : -0.176) negatively affect support for tourism. There is no effect of socio-cultural and environmental negative perceptions.

The model established for Alanya, where tourism is in its maturity stage, explains the support for tourism by 22.1%. Support for tourism is 22.1%. Perceived positive economic (β : 0.221) and socio-cultural effects (β : 0.226) positively affect the support for tourism. However, the perceived negative economic effects (β : 0.226) also have a positive effect and emerge as an interesting finding. While negative socio-cultural perception (β : -0.123) also negatively affects support; environmental perceptions have no effect.

The model established for Erdek, where tourism can be considered to be at a period of decline and relatively at the beginning of the revival period, explains the support for tourism by 33.3%. Perceived positive economic (β : 0.479), socio-cultural (β : 0.112) and environmental impacts (β : 0.100) positively affect the support for tourism. However, the perceived negative effects have no significant, even if negative, effect on support for tourism.